

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

О.В. Поркуян

2018 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра
спеціальності 032 – «Історія та археологія»
(зі скороченим терміном навчання)
на основі здобутого раніше освітнього ступеня
або освітньо-кваліфікаційного рівня

Сєверодонецьк – 2018

**Програма складена на підставі робочого навчального плану підготовки
бакалавра спеціальності 032 «Історія та археологія»**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Д.і.н., проф. Михайлюк В.П., завідувач
кафедри всесвітньої історії та історії України

К.і.н., доц. Сапицька О.М., доцент кафедри
всесвітньої історії та історії України

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фахові вступні випробування для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра (зі скороченим терміном навчання) за спеціальністю 032 «Історія та археологія» на основі здобутого раніше освітнього ступеня або освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста включають перевірку знань та відбуваються у формі тестування. Мета вступного випробування – відбір на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра. Програма вступного випробування включає: перелік розділів і тем; список літератури для підготовки до іспиту; критерії оцінювання знань, умінь та навичок.

Учасники вступного випробування повинні:

- називати історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, поняття, місця подій, обставини, учасників, результати подій, пам'ятки культури;
- визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їх послідовність та синхронність, встановлювати відповідність між явищами, процесами, подіями та періодами, епохами;
- локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти (події, явища, процеси) на карті;
- описувати хід, зовнішні ознаки подій, пам'ятки культури різних епох;
- характеризувати (визначати істотні характерні риси, складові, етапи, віхи) подій, явищ і процесів минулого, діяльність видатних історичних постатей;
- встановлювати відповідність між одиночними фактами і типовими загальними явищами, групувати (класифікувати) факти за вказаною ознакою:
- розпізнавати найвидатніші культурні пам'ятки, описувати їх, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, розкривати їхнє значення в українській культурній спадщині;
- визначати найважливіші зміни, що відбувалися в житті людства, значення найважливіших подій в історії України;
- встановлювати причини та наслідки подій і явищ, оцінювати їх значення;
- давати визначення історичних понять й термінів, пояснювати їх і доречно вживати;
- працювати з історичними документами різного змісту, а саме: встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, аналізувати зміст фрагмента історичного документа та пояснювати основні ідеї, які він висвітлює.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (ТЕСТУВАННЯ)

Необхідний обсяг знань вступника, який на основі здобутого раніше освітнього ступеня або освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста претендує на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра (зі

скороченим терміном навчання) за спеціальністю 032 «Історія та археологія» забезпечують наступні два блоки.

Блок 1. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Основні поняття і терміни історії науки та техніки.

Еволюція людини. Основні стадії антропогенезу, соціогенезу та політогенезу.

Стародавній Єгипет: основні етапи розвитку, релігія та культура. Стародавні держави Месопотамії: Шумер та Аккад. Давній Вавилон: держава та культура. Мала Азія, Закавказзя та Східне Середземномор'я в давнину. Іран і Середня Азія в давні часи. Давня Індія: особливості державного, соціального та релігійно-культурного розвитку. Виникнення та розвиток Давньокитайської держави. Давні цивілізації Середньої та Південної Америки.

Стародавня Греція. Антична колонізація Північного Причорномор'я. Географія грецьких колоній. Походи Олександра Македонського. Виникнення Риму. Царський період в історії Риму. Республіканський період в історії Риму. Епоха ранньої Імперії: політичний розвиток, соціальний устрій та культура. Пізня Римська імперія: реформи Діоклетіана та Костянтина, християнська церква в Імперії, культура. Падіння Західної Римської імперії. Східна Римська імперія в V – VI ст.

Ранні слов'яни в першій чверті I тис. н. е. Епоха великого переселення народів.

Західна Європа на рубежі античності та середньовіччя. Франкська держава: етапи розвитку та розпад. Франція за перших Капетингів. Епоха вікінгів. Утворення Священної Римської імперії. Виникнення середньовічних міст. Церква та культура у V–XI ст. Державні утворення на Балканах і в Подунав'ї. Хрестові походи: причини, зміст, наслідки. Завершення політичного об'єднання Франції наприкінці XV ст. Велика Хартія вольностей. Утворення англійського парламенту. Війна Білої й Червоної троянд та її результати. „Золота булла” Карла V і закріплення роздроблення Німеччини. Реконкіста: основні етапи, зміст, результати. Церква та її організації в Західній Європі. Інквізиція. Вплив церкви на середньовічну культуру. Лицарська культура. Відродження і гуманізм в Італії. Візантійська імперія у IX – XV ст. Гуситський рух у Чехії: ідеологія та суспільство. Утворення об'єднаної Польської держави. Кревська унія. Велике князівство Литовське. Виникнення та розвиток Османської імперії: експансія на Балкани. Великі географічні відкриття та зміни в європейському суспільстві. Ідеологія Реформації і початок реформаційного руху. Тридцятирічна війна: цілі та етапи.

Англійська буржуазна революція середини XVII ст.: передумови, головні етапи та їх характеристика. Режим Реставрації та проголошення конституційної монархії в Англії. Французький абсолютизм за Людовіка XIII та Людовіка XIV. Німецькі держави та Австрійська імперія в середині та другій половині XVII ст. Ідеологія Просвітництва. Війна за незалежність північноамериканських колоній. Декларація незалежності США. Велика Французька революція: передумови, етапи, результати. Країни Європи у війні з наполеонівською Францією. Віденський конгрес 1814 – 1815 рр. та його рішення. Початок

Вікторіанської епохи в Англії. Утворення Німецької імперії. Громадянська війна та Реконструкція у США. Міжнародні відносини у другій половині XIX – на початку XX ст. Виникнення військово-політичних блоків: Троїстий союз та Антанта. Політична криза на Балканах. Перша світова війна: причини, основні етапи, результати. Революція 1917 р. та громадянська війна в Росії.

Паризька мирна конференція. Версальсько-Вашингтонська система мирних договорів. Суспільно-політичні рухи і напрями у західному світі: консерватизм, лібералізм, соціалізм, нацизм, фашизм. Прихід фашистів до влади в Італії. Встановлення нацистської диктатури в Німеччині. “Новий курс” Ф. Рузвельта і його результати. Сталінська “революція зверху”: Радянський Союз у 30-і роки. Друга світова війна: причини, учасники, основні події. Підсумки Другої світової війни: гуманітарні, політичні, матеріальні.

Світ після Другої світової війни. Загострення протистояння між СРСР і країнами Заходу на чолі з США. Початок холодної війни. Утворення військово-політичних блоків. Інтеграційні процеси в Західній Європі. Розпад колоніальної системи та модернізація країн „третього світу”. Міжнародні відносини на зламі XX – XXI ст. Маастрихтські угоди 1992 р. й утворення Європейського Союзу. Розбудова ЄС наприкінці XX – на поч. XXI ст. Регіональні конфлікти. Глобальні соціально-економічні проблеми сучасності.

Всесвітня історія та прогрес людства. Взаємозв’язок науки і техніки в XX столітті. Наука і технологія як причини глобальних проблем і засоби їх вирішення.

Блок 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Прадавня історія України: епохи палеоліту, мезоліту та неоліту: ознаки, основні групи пам’яток в Україні. Трипільська культура: проблема походження, основні етапи розвитку, особливості матеріальної й духовної культури в різних районах поширення, історична доля трипільців. Кочівники степової зони в епоху раннього заліза. Проблема етногенезу слов’ян в українській історіографії. Розселення та етнічна історія слов’янських народів.

Утворення Київської держави. Слов’яни й варяги. Легендарні перекази про ранню Київську державу. “Повість временних років”. Київська держава наприкінці X – у середині XIII ст. Політична влада. Хрещення Русі. Монгольське завоювання. Установлення протекторату ханів Золотої Орди над руськими князями. Галицько-Волинське князівство у XIII – середині XIV ст. Данило Галицький. Поділ спадщини Романовичів.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Православна церква у взаєминах з язичниками й католиками. Зародження козацтва. Українське суспільство XVI ст. Утворення Речі Посполитої. Реформація на теренах України. Берестейський собор 1596 р. та його наслідки. Козацтво наприкінці XVI – у першій половині XVII ст. Українська культура XVI – першої половини XVII ст. Кримське ханство та його вплив на історію України. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.: передумови, перебіг, результати. Сучасні наукові оцінки козацької революції. Українські землі в другій половині XVII ст. Боротьба за владу серед козацької верхівки. Поділ Гетьманщини. Запорозька Січ. Гетьман І. Мазепа та його вибір. Розпад Київської митрополії. Культура України в другій половині XVII – на

початку XVIII ст. Українські землі у XVIII ст. Російський централізм й українська автономія. Ліквідація Гетьманщини. Українські землі в складі Речі Посполитої. Соціальні конфлікти. Поділи Речі Посполитої. Освіта і культура другої половини XVIII ст. Україна в описах іноземців XVII – XVIII ст.

Інкorporація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій. Імперські реформи. Українське суспільство. Процеси індустріалізації. Національне питання та національні рухи. Український політичний рух зламу XIX–XX ст. на Наддніпрянщині та в Галичині. Розвиток української культури у XIX – на початку XX ст.

Україна в роки Першої світової війни. Українська революція 1917 р.: діяльність Центральної Ради. Українська держава гетьмана П. Скоропадського. УНР за часів Директорії. ЗУНР: утворення, організація держави, зовнішня політика. Військово-політичне протистояння в Україні (1919 – 1920 рр.). Утвердження більшовицького режиму.

Територія і населення України у міжвоєнні десятиліття. Українська СРР у 1921–1928 рр.: нова економічна політика, входження радянської України до складу СРСР, політика коренізації, національно-культурне відродження. Радянська Україна в період сталінської модернізації: індустріалізація, перші п'ятирічки, колективізація, голодомор 1932–1933 рр. Утвердження комуністичного тоталітарного режиму: встановлення монополії більшовицької партії на владу, антиукраїнське спрямування масових політичних репресій, культурні процеси. Західноукраїнські землі в 1920-х – 1930-х рр. Східна Галичина і Західна Волинь у складі Польщі. Політика польської влади. Діяльність українських політичних партій. Культура. Греко-католицька церква. А. Шептицький. Становище українців у складі Румунії: політика румунізації, діяльність українських політичних партій. Українські землі у складі Чехословаччини: політика уряду, течії в українському середовищі. Проголошення незалежної Карпатської України. Окупація Закарпаття Угорщиною. Пакт Молотова-Ріббентропа й українські землі. Радянізація Західної України. Радянсько-німецька війна: бойові дії на території України. Німецький окупаційний режим. Рух Опору на українських землях. ОУН і УПА в боротьбі за самостійну Україну. Радянський підпільний та партизанський рух. Визволення України від нацистських окупантів. Підсумки Другої світової війни: гуманітарні, політичні, матеріальні.

Україна в 1945–1985 роках: основні тенденції політичного та економічного розвитку. Демографічні та етносоціальні процеси. Український дисидентський та правозахисний рух. „Перебудова” в Радянському Союзі й Україна. Здобуття Україною незалежності.

Державотворчі процеси в Україні. Конституція України 1996 р. Президентські вибори 2004 р. Парламентські вибори 2006 та 2007 р. Президентські вибори 2010 р. і сучасний політичний процес. Зовнішня політика: Україна в трикутнику „Росія – ЄС – США”. Український Майдан. Збройна агресія Росії проти України. АТО. Демографічні процеси. Традиційно-побутова культура українців. Історико-етнографічне районування України. Етнографічні групи українського народу. Українська діаспора і зарубіжні українці.

III. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев В.П., Першиц А.И. История первобытного общества: Учебник для вузов. (Изд. 6-е). - М., 2007.
2. Багалій Д.І. Історія Слобідської України. – Харків.,1993.
3. Балух В. О., Коцур В. П. Історія стародавнього Риму. Курс лекцій. - Чернівці, 2005.
4. Балух В. О., Макар Ю. І. Історія стародавньої Греції. Курс лекцій. - Чернівці, 2005.
5. Бойко О.Д. Історія України: підручник / О.Д. Бойко. – 5-те вид., доповн. – К.: Академвидав, 2014.
6. Великобритания / Под ред.С.В.Пронина, С.В.Хасина. – М., 1972.
7. Верстюк В.Ф. Українська революція: доба Центральної Ради. Українська держава. – К.,1996.
8. Винокур І. С., Телегін Д. Я. Археологія України. - Тернопіль, 2004.
9. Вишняцкий Л.Б. Введение в преисторию (проблемы антропогенеза и становления культуры). - Кишинев: Высшая Антропологическая Школа, 2005.
10. Гайгар Н.М. Германская история в новое и новейшее время. – Т.2. – М., 1970.
11. Голобуцький В.О. Запорозьке козацтво. – К.,1994.
12. Горобець В.М. Присмерк Гетьманщини: Україна в роки реформ Петра I. – К.,1998.
13. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. 2-ге вид. – К., 2000.
14. Гуржій О.І. Українська козацька держава в другій половині ХVІІ–ХVІІІ ст.: Кордони. Населення. Право. – К.,1996.
15. Давня історія України: В 3-х т. – К., 1997-1998.
16. Дейвіс Н. Європа. Історія. – К., 2000.
17. Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. – К., 1995.
18. Етнографія України. Навчальний посібник / За редакцією проф. С.А.Макарчука. 2-е вид. - Львів, 2004.
19. Залізник Л. Л. Первісна історія України.- К., 1999.
20. Зашкільняк Л.О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. - Львів, 2002.
21. История дипломатии. – Т.3. – М., 1965.
22. История Франции 1918-1939 гг. – М., 1971.
23. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945): Навч. посібник. – К., 2001.
24. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002): Навч. посібник. - Вінниця, 2002.
25. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій / За ред. В. І. Ярового. – К., 2001.
26. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики (ХХ – початок ХХІ ст.): Навч. посібник. – К., 2006.
27. Історія України: Посібник для вузів / За ред. Ю. Зайцева. - Львів, 1996.
28. Історія української культури. Т.2.-К.,2003

29. Історія української культури. Т.3.-К., 2005
30. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л. Зашкільняка.- Львів, 2001.
31. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років.-К.,1996.
32. Коваль М. Україна: 1939 -1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії.- К.,1995.
33. Когут З. Російський централізм і українська автономія. Ліквідація Гетьманщини 1760–1830. – К.,1996.
34. Козицький А. Новітня історія країн Азії та Африки. 1918–1999. Курс лекцій. - Львів, 2000.
35. Кондратюк К.К. Новітня історія України. 1914-1945 рр. - Львів, 2008.
36. Костюк Г. Сталінізм в Україні. Генеза і наслідки. – К.,1995.
37. Краткая история Чехословакии. - М.,1988.
38. Крижановська О. О., Крижановський О. П. Історія середніх віків. Курс лекцій.- К., 2004.
39. Крижановський О. П. Історія стародавнього Сходу. Курс лекцій. – К., 2002.
40. Крип'якевич І.П. Богдан Хмельницький. – Львів, 1990.
41. Кульчицький С.В. Комунізм в Україні: Перше десятиріччя. (1919–1928) – К.,1996.
42. Кульчицький С.В. Ціна «Великого перелому» – К.,1995.
43. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів / П.-Р. Магочій. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. – 794 с.
44. Макарчук С.А. Етнічна історія України. – К., 2008.
45. Мартынов А.И. Методы археологического исследования: Учеб. пособие. – 3-е изд., испр. и доп. – М., 2009.
46. Мезько-Оглоблин О. Переяславський договір 1654 / О. Мезько-Оглоблин / Ред. Л. Винар. – Нью-Йорк; Острог; К.; Торонто, 2003.
47. Мицик Л., Кузьменко Ю. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–2007): Навч. посібник. – К., 2008.
48. Народы мира. Историко-этнографический справочник. - Москва, 1988.
49. Новейшая история стран Азии и Африки: XX век. Учебник для студентов высш. учеб. заведений. В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса. М., 2001. Часть 1. 1900-1945.
50. Новейшая история стран Азии и Африки: XX век. Учебник для студентов высш. учеб. заведений. В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса. М., 2001. Часть 2. 1945-2000.
51. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки. 1918-1945 рр. Навчальний посібник / за ред. М. М. Швагуляка. - Львів, 2005.
52. Орлова Т.В. Історія сучасного світу: Навч. посібник. – К., 2006.
53. Пікашова Т.Д., Шашкова Л.О. Основи історії науки і техніки: Навч. посібник. – К., 2013.
54. Полещук Т. Історія Росії ХІХ – початку ХХ ст.: Навч. посібник. - Львів, 2008.
55. Світова історія: ХХ століття. Енциклопедичний довідник / За ред. І.Підкови та Р.Шуста. - Львів, 2008.
56. Сивачев Н., Язьков А.Ф. Новейшая история США. – М., 1987.

57. Системная история международных отношений: В 2-х тт. – М., 2006.
58. Смирнов В.Л. Новейшая история Франции. – М., 1979.
59. Смолій В.А. Степанков В.С. Українська державна ідея XVII – XVIII століть: проблеми формування, еволюції, реалізації. – К., 1997.
60. Смолій В.А. Українська національна революція XVII ст. (1648 – 1676 рр.) / В.А. Смолій, В.С. Степанков. – К., 2009.
61. Солдатенко В.Ф. Революційна доба в Україні (1917 – 1920 роки) / В.Ф. Солдатенко. – К.: Парламентське вид-во, 2011. – 568 с.
62. Солдатенко В.Ф. Українська революція: концепція та історіографія. – К., 1997.
63. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісного суспільства. - К.: Либідь, 1999.
64. Стеблій Ф.І. Революції 1848-1949 років у Європі та Україні. – К., 1973.
65. Харабет В.В. Эллинистический мир. Хронология греков Украины. - Мариуполь: ООО «ППНС», 2016.
66. Чухліб Т.В. Козацький устрій Правобережної України (остання чверть XVII ст.). – К., 1996.
67. Щербак В. Українське козацтво: Формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. – К., 2000.
68. Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – 2-ге вид., переробл. та розширене – К.: Критика, 2005. – 584 с.
69. Яковенко Н.М. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). Вид. 2-ге, переглян. і виправл. / Н.М. Яковенко. – К.: Критика, 2008. – 472 с.
70. Яровий В.А. Новітня історія країн Східної Європи. Курс лекцій. – К., 1997.
71. Яровий В.Я. Історія західних і південних слов'ян у XX ст. Курс лекцій. – К., 1996.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вступне випробування проводиться згідно з розкладом фахових вступних випробувань, який затверджується в установленому порядку головою приймальної комісії.

Для проведення випробування формуються окремі групи вступників у порядку надходження (реєстрації) документів. Список осіб, допущених до вступного випробування, ухвалюється рішенням приймальної комісії СНУ ім. В. Даля, про що складається відповідний протокол. На тестування вступник з'являється з паспортом, при пред'явленні якого він отримує тестове завдання.

Тестове завдання формується відповідно до розділу «Основні програмні питання». Програмні питання до фахових вступних випробувань оприлюднюється засобами наочної інформації на інформаційних стендах структурного підрозділу університету та на сайті СНУ ім. В. Даля.

Екзаменаційний тест містить 30 тестових завдань з вибором варіанта вірної відповіді (закриті тести), максимальна кількість отриманих балів – 12.

Відсутність відповіді балом не оцінюється. Час для підготовки до відповіді – 45 хвилин. Підсумкова оцінка за випробування підраховується за 12-бальною шкалою. Мінімальний бал для участі в конкурсному відборі – 4 бали. Критерії оцінювання представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії оцінювання відповідей на вступному випробуванні

Кількість правильних відповідей	Бали
30	12
29	11
28	11
27	10
26	10
25	9
24	9
23	8
22	8
21	7
20	7
19	7
18	6
17	6
16	6
15	5
14	5
13	5
12	4
11	4
10	4
9	3
8	3
7	3
6	2
5	2
4	2
3	1
2	1
1	1

Результати фахового вступного випробування оцінюються за 12-бальною шкалою і відмічаються у «Листку реєстрації відповідей». Рівень знань вступника за результатами тестування заноситься також до відомості і підтверджується підписом голови фахової атестаційної комісії. Відомість

оформлюється одночасно з внесенням результатів тестування до «Листка реєстрації відповідей» вступника і передається до приймальної комісії.

Заяву про апеляцію вступник може подати в чинному порядку.

Голова фахової атестаційної комісії

к.ю.н. Арсентьева О.С.

Члени фахової атестаційної комісії

д.і.н. Михайлюк В.П.

к.і.н. Сапицька О.М.